

BENKŐ LÁSZLÓ

A VERSMONDÁS SZÉPSÉGE

Benkő László versmondóval előadói életútjáról, a versmondás szépségéről beszélgettünk, aki a Szeremlei Társaság és a Wass Albert Kör elnöke. A hódmezővásárhelyi Trianon Társaság, a Csomorkányi Olvasókör alapítója. 2007-ben a Kárpát-medencei Wass Albert vers- és prózamondó verseny felnőtt korosztályának első helyezettje.

Honnan van az irodalom, a kultúrához való kötődése?

Talán kevesen tudják, de beszédhibám van. Ezért gyermekkoromban visszahúzódo voltam. Általános iskolában Grezsa tanárnő volt a magyartanárom, aki a kötelező tananyagon kívül sok értékes művet, írott, költőt is bemutatott nekünk, ami akkor nem volt azért annyira jellemző. Gyermekkoromban megtanultam a verseket, de soha nem tűntem ki a versmondásommal. Versenyekre meg végképp nem küldtek volna, épp a beszédhibám miatt. Ott még nem tudtam átlendülni e hibám. Később rájöttem – amikor nagyon jól megtanultam a verset –, s csak arra gondolok, mit mond nekem a vers, s általa mit mondhatok én másoknak, akkor megszűnik a világ, s vele a beszédhibám. Ma már tudom, Őze Lajos kiváló színművészünk is így volt ezzel. Senki sem mondja – mondta – meg róla, hisz a színpadon tökéletes volt a kiejtése. Sokszor jut eszembe...

Családi örökség?

A családban nem volt ilyen vénajú egyén. Legfőljebb édesanyám, aki a vásárhelyi zárdában tanult, s többször szerepelt iskolai előadásokon. Szép hangja volt.

Régi magnetofon fölvételen meg is örökítette a család a hangját, melyen népdalokat énekelt. Tőle genetikailag örökölhettem az előadás iránti belső késztetést.

A MŰVÉSZET SZÁRNYAIN

Beszélgetés Benkő László versmondóval és Berezvai Márta trombitaművésszel, akik művészi énjüket felszabadítva közvetítik más alkotók érzéseit, gondolatait, miközben új szintre emelik az általuk megformázott alkotást, új művészi élménnyel gazdagítva a befogadót.

Olyan polgárosodó paraszti családból származom, ahol a könyveknek mindig nagy szerep jutott. Nagypám gazdálkodott, arról volt híres, hogy szépen énekelt. [A Mártély-Feketealmi Olvasókör vezetőségi tagja volt a 30-as években.]

Mikor kezdett szavalni?

Jó húsz éve egyre több megemlékezést, rendezvényt kezdtünk tartani a városban. Egy-egy megemlékezésen volt, amikor ötven voltunk, volt amikor százan is. Fölkértek szavalni – először 1995-ben –, Juhász Gyulának a *Trianon* című versével szerepeltem. Ez volt az a szép vers, mellyel először nyilvánosság elé kiálltam. Később Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád, Illyés Gyula, Áprily Lajos, Jékely Zoltán; majd az erdélyi költők verseit is elkezdtem szavalni, akik nagyon szépen írtak első világháborús veszteségeinkről, a századforduló korai időszakáról, akik megtapasztalták koruk történelmét, akik látták a kisebbségi sorsot. Szinte nincs olyan magyar költő, aki ha megélt ezt az időszakot, ne írta volna le ezzel kapcsolatos érzéseit. Sokan azt gondolják, hogy Karinthy Frigyes csak humoros műveket írt. Ez nem így van. Valami különös érzés keríti hatalmába az ember szívét, amikor olvassa vagy hallja a *Levél kisfiamnak* című írását. Nagyon szépen ír a hazaszeretetről, a régi s új Magyarországról. Olyan hatású versekre bukkantam, amelyek elementáris erővel hatottak rám. Rájöttem, hogy mondanivalójuk nemcsak a magam lelki ápolására fontos, hanem a hallgatóság számára is. Tányán lakom. Ott kint, amikor délutáni, esti csendesség van, akkor hangosan mondom az udvaron azt a verset, amivel épp készülök.

Minden versmondónál fontos, hogy kívülről tudja, sokszor elmondja a verset, mert akkor érezheti át igazából belülről is a művet. Utána jön a vers lényege, amikor a sorokba bele tudunk kapaszkodni, amikor legjobban meg tudjuk közelíteni a költő szándékát, miközben magunk is hozzáteszünk a saját érzéseinket. Persze, soha nem lehet pontosan tudni, hogy a költő miért írta épp azt.

Fontos a vers kiválasztása, hogy számomra is mondjon valamit. Ha megtalálom benne az üzenetet, akkor úgy tudom tovább adni, hogy az mások számára is élményteli legyen, kiérezzék a fontos, számukra meghatározó gondolatokat.

Szeretem, ha föl tudok készülni, s átérzhetem a verset, mert akkor az agyamból, a szívemből szól. Ekkor lesz igaz, hogy egy vers, próza előadása már egy újabb mű...

Ki segített mindezt elérni?

Teljesen egyedül jutottam el erre a szintre. 35 éves koromig csak magamnak mondtam verset. Hangosan. Figyelve a kiejtésre. Később egy-két embernek, majd kisebb társaságban. Ezzel az önbizalmam kezdett megnőni. Éreztem, hogy a versmondás átformál. Megszűnt a beszédhibám, amikor verset mondtam.

Ez a felismerés döntően meghatározta életem alakulását.

Lassacskán eljutottam versmondó versenyekre is. Több országos vers- és prózamondó versenyen értem el helyezéseket, ami igazán jó érzéssel töltött el.

Kutatással is foglalkozik... Hogy jut minderre ideje?

Igen. Maga a helytörténeti kutatás korábbi indulás, mint a versmondás, azt még középiskolában szerettem meg. A levéltárban Herczeg Mihálynál kutattam az iskolám történetét.

Helytörténeten belül a néprajz áll hozzám közelebb, szakmatörténettel foglalkozom. Feldolgoztam a régi vásárhelyi mesterségeket, köztük a fiákeres, az órás, a kékfestő, a csizmadia, az üvegműves, a rézműves és a kerékgyártó szakmákat.

A kutatás mellett Kiss Lajos, Herczeg Mihály, Szentfi Tibor munkáit olvasgatom, akiktől sokat tanulok.

Először a *Fény és áhítat* antológiában jelent meg dolgozatom, melyben Vásárhely régi házainak oromzataival foglalkoztam. Később beléptem a Szeremlei Társaságba, ahol tovább bővíthettem ismereteimet.

Szívégyemnek tekintem a helyi nyelvi örökségünk, az „ő”-ző nyelvjárás megőrzését, melyet a Wass Albert Körrel illetve saját beszédemmel próbálok népszerűsíteni.

S hogy jut minderre időm?

Nekem nincs családom.

Az én életem a versmondás és kutatás, olyan értékek közvetítése az emberek felé, melytől szebb, tartalmasabb lehet az életük.